

Suomen Palveluskoiraliitto (SPKL) ry**TUOMARIKOULUTUS**

Koulutusohjelma:

- peruskurssi
- lajiturssi
- ylituomariturssi
- koearvostelut
- loppuarvostelu tuomarikollegiolle

Jäsenyhdistykset anovat tuomariturssin järjestämisoikeutta Palveluskoiraliitolta vähintään 2 kk ennen kurssin alkua.

Suosituksena pidetään, että peruskurssilla tulee olla vähintään 5 ja enintään 10 oppilasta, liiton hallituksen päätöksellä kurssit voidaan järjestää pienemmällekin osallistujamäärälle.

Osallistujien tulee täyttää kaikki kurssivaatimukset (katso Palveluskoirakokeiden säännöt ja lajiohjeet). Ilmoittautumiset kurssille tulee tehdä kirjallisesti oppilasta kurssille puoltavan yhdistyksen allekirjoittamalla ilmoittautumislomakkeella. Osallistujat kurssille hyväksyy liiton koe- ja kilpailutoimikunta.

PERUSKURSSI (kurssimaksu 100,-)

- Kurssin pitää liiton tuomarikouluttaja tai Palveluskoiraliiton hallituksen nimeämä ylituomari
- Peruskurssi sisältää säännön, koeohjeet, arvosteluohjeet, tottelevaisuusosuuden ja käyttäytymiskokeen teorian.
- Kurssin kesto on noin 40 tuntia (6 kurssipäivää) + erikseen suoritettava ylituomariturssi 2 pv.
- Kurssille ei ole pääsykoetta
- Kurssiin sisältyy käytännön harjoituksia. Jokainen kokelas suorittaa tarvittavan määrän suullisia arvosteluja ja koiranohjaajan ohjausta tottelevaisuudessa ja käyttäytymiskokeessa.
- Kirjallinen loppukoe, 20 kysymystä + käyttäytymiskokeen 10 kysymystä:
- Kirjallinen koe hyväksytään, kun kummankin osan vastauksista on oikein vähintään 70 %.
- Kirjallisen kokeen saa uusia kerran, joko jonkin muun tuomariturssin yhteydessä tai tuomarikouluttajan erikseen järjestämässä tilaisuudessa.

Kirjallisen kokeen ja kurssin hyväksytysti suorittaneet kokelaat saavat tuomarikirjan, johon on merkitty peruskurssin hyväksyty suoritus.

LAJIKURSSIT

Lajiturssit suoritetaan koemuodoittain, eikä niitä voi yhdistää.

Jälki-, haku-, viesti- ja etsintäkokeen lajiturssit (kurssimaksu 50,-)

Kurssit pitää sellainen tuomarikouluttaja tai Palveluskoiraliiton hallituksen nimeämä ylituomari, jolla on arvostelu-oikeus ko. lajissa.

- teoriaa ja käytännön harjoituksia yhteensä n. 12 tuntia (2 kurssipäivää)
- käytännön arvosteluharjoituksia vähintään 5 suoritusta/ kokelas
- teoria- ja käytäntöosuuteen kuuluvat kaikki koemuotoon kuuluvat maasto-osuudet
- kirjallinen koe, 20 kysymystä joista hyväksyttävään tulokseen vaaditaan 14 oikeaa vastausta (70 %) Kirjallisen kokeen saa uusia kerran, joko jonkin muun tuomariturssin yhteydessä tai tuomarikouluttajan erikseen järjestämässä tilaisuudessa

Jälkikoe

Jälkikokeen lajiturssille voivat osallistua peruskurssin hyväksytysti suorittaneet ja itse kouluttamallaan koiralla jälki- tai etsintäkokeessa 3-luokan koulutustunnuksen saavuttaneet henkilöt. Jälkikokeen koearvosteluissa kokelaan tulee arvostella vähintään 5 kokeessa ja vähintään 15 koiraa, jakautuen kaikkiin koeluokkiin. Koearvostelut on suoritettava vähintään kahdelle eri tuomarille.

Hakukoe

Hakukokeen lajikurssille voivat osallistua peruskurssin hyväksytysti suorittaneet ja itse kouluttamallaan koiralla haku- tai etsintäkokeessa 3-luokan koulutustunnuksen saavuttaneet henkilöt. Hakukokeen koearvosteluissa kokelaan tulee arvostella vähintään 5 kokeessa ja vähintään 15 koiraa, jakautuen kaikkiin koeluokkiin. Koearvostelut on suoritettava vähintään kahdelle eri tuomarille.

Etsintäkoe

Etsintäkokeen lajikurssille voivat osallistua tuomarit, joilla on arvosteluoikeus haku- ja jälkikokeessa sekä sellaiset peruskurssin suorittaneet kokelaat tai jonkin muun lajin tuomarit, joilla on koulutustunnus itse kouluttamallaan koiralla etsintäkokeen 3-luokasta.

Etsintäkokeen koearvosteluissa kokelaan tulee arvostella vähintään 5 kokeessa ja vähintään 15 koiraa, jakautuen kaikkiin koeluokkiin. Koearvostelut on suoritettava vähintään kahdelle eri tuomarille.

Etsintäkokeen lajikurssin korvaa, jos tuomarilla on haku- ja jälkituomaripätevyys sekä etsintäkokeen koulutustunnus 3-luokassa itse kouluttamallaan koiralla. Tällöin etsintäkokeen pätevyyttä hakeva kokelas suorittaa vain koearvostelut ja loppuarvostelun etsintäkokeessa.

Tuomarin, joka haluaa aloittaa etsintäkokeen koearvostelut, tulee toimittaa liiton toimistoon kopio koiran kilpailukirjasta, josta ilmenee sen saavuttama 3-luokan tulos. Toimisto kirjoittaa kokelaalle todistuksen oikeudesta suorittaa etsintäkokeen koearvostelut.

Viestikoe

Viestikokeen lajikurssille saavat osallistua kaikki muiden palveluskoirakoelajien tuomarit ja sellaiset peruskurssin hyväksytysti suorittaneet tuomarikokelaat, joilla on itse kouluttamallaan koiralla 3-luokan tulos viestikokeesta. Viestikokeen tuomarikokelaille, joilla ei ole itse kouluttamallaan koiralla 3-luokan tulosta viestikokeesta, nimetään viestituomarioikeuden omaava kouluttaja, joka opettaa viestiradan tekemistä, sekä ohjaa ja neuvoo muissa viestikokeen järjestelyihin liittyvissä asioissa. Kyseinen koulutus tulee merkitä kokelaan tuomarikirjaan.

Viestikokeen koearvosteluissa kokelaan tulee arvostella vähintään 5 kokeessa ja vähintään 15 koiraa, joista vähintään puolet on saanut hyväksytyt tulokset. Arvosteltujen koirien koeluokilla ei ole merkitystä.

Koearvostelut on suoritettava vähintään kahdelle eri tuomarille.

Suojelukoe (IPO) ja erikoisjälkikoe (FH) (kurssimaksu 100,-)

Suojelukokeen lajikurssin pitää lajista vastaava tuomarikouluttaja. Suojelukokeen lajikurssi sisältää sekä kansainväliset käyttökoirakoelajit, kansainväliset jälkikoelajit ja kansallisen erikoisjälkikokeen.

Suojelukokeen lajikurssille voivat osallistua henkilöt, jotka ovat suorittaneet peruskurssin hyväksytysti ja saavuttaneet itse kouluttamallaan koiralla suojelukokeesta IP3-koulutustunnuksen, ja joilla on IPO-kilpailuavustajan pätevyys, tai vastaavat tiedot.

Suojelukokeen lajikurssi sisältää teoriaa ja käytännön harjoituksia yhteensä n. 60 tuntia (8 kurssipäivää). Mikäli kurssille ilmoittautuu henkilöitä, joilla ei ole IPO-kilpailuavustajapätevyyttä, heille järjestetään IPO-maalimieskurssin teoriaosuus ja kenttätyöskentelyharjoitukset.

IPO-kokeen koearvosteluissa kokelaan tulee arvostella vähintään 5 kokeessa ja vähintään 30 koiraa, jakautuen kaikkiin koeluokkiin. Koearvosteluja on suoritettava kokeen kaikissa kolmessa osassa, myös kokelaiden, joilla on jonkun muun lajin tuomaripätevyys.

Erikoisjäljen koearvosteluissa kokelaan tulee arvostella vähintään 2 kokeessa ja vähintään 6 koiraa.

Koearvostelut on suoritettava vähintään kahdelle eri tuomarille.

Muissa käyttökoirakoelajeissa ei vaadita erillisiä koearvosteluja.

Mondioring (kurssimaksu 100,-)

Mondioring-kokeen lajikurssin pitää lajista vastaava tuomarikouluttaja. Mondioring-kokeen lajikurssille voivat osallistua henkilöt, jotka ovat suorittaneet peruskurssin hyväksytysti ja saavuttaneet itse kouluttamallaan koiralla Mondioring-kokeesta luokan 3 koulutustunnuksen, ja jotka ovat toimineet Mondioring-kokeessa liikkeenohjaajana.

Mondioring-kokeen lajikurssi sisältää teoriaa ja käytännön harjoituksia yhteensä n. 40 tuntia (5 kurssipäivää).

Mondioring-kokeen koearvosteluissa kokelaan tulee arvostella vähintään 4 kokeessa ja vähintään 30 koiraa, jakautuen kaikkiin koeluokkiin.

Koearvostelut on suoritettava vähintään kahdelle eri tuomarille.

Valjakkohiihto

Kurssit pitää sellainen tuomarikouluttaja tai Palveluskoiraliiton hallituksen nimeämä ylituomari, jolla on arvosteluoikeus ko. lajissa.

Valjakkohiihdon lajikurssin teoriaosuus pidetään Palveluskoiraliiton koe- ja kilpailutoimikunnan esityksestä tuomareiden jatkokoulutustilaisuuden yhteydessä omana osionaan. Valjakkohiihtokokeen koearvostelukertoja tulee suorittaa hyväksytysti vähintään kaksi kertaa kokeen ylituomarin määräämässä tehtävässä. Ylituomarin on huolehdittava siitä, että kokelas saa kattavan näkemyksen lajista. Koearvostelut tulee suorittaa virallisen kokeen yhteydessä. Koearvostelut voi suorittaa jo ennen teoriaosuutta. Valjakkohiihtopätevyys saa vain jonkun muun lajin tuomaripätevyyden omaava henkilö.

Pelastuskoirakokeet ja IPOR kokeet (kurssimaksu 50,-)

Pelastuskoirakokeiden tuomarikurssi järjestetään lajeittain; jälki-, haku- ja rauniokoe, ja kurssit pitää lajista vastaava tuomarikouluttaja tai Palveluskoiraliiton hallituksen nimeämä ylituomari.

Kansallisten pelastuskoirakoelajien lajikurssille pääsyvaatimuksena on hyväksytysti suoritettu peruskurssi sekä itse kouluttamalla koiralla hyväksytysti suoritettu B-koe kyseisessä lajissa. Palveluskoirakokeiden kansallisen jälki- ja hakukokeen tuomarit voivat saada vastaavan pelastuskoirakoelajin pätevyyden osallistumalla teoriaosuuteen, joka pidetään Palveluskoiraliiton koe- ja kilpailutoimikunnan esityksestä tuomareiden jatkokoulutustilaisuuden yhteydessä omana osionaan.

Kansainvälisten pelastuskoirakoelajien lajikurssille pääsyvaatimuksena on hyväksytysti suoritettu peruskurssi sekä itse kouluttamalla koiralla hyväksytysti suoritettu IPOR B-koe kyseisessä lajissa.

Lajikurssi sisältää tottelevaisuus- ja ketteryysosuuden ja ko. lajin teoriaosuuden sekä lajin käytännön harjoituksia n. 24 tuntia (4 kurssipäivää).

Pelastuskoirakokeen koearvosteluissa kokelaan tulee arvostella vähintään 5 kokeessa ja vähintään 15 koiraa, jakautuen lajin kaikkiin luokkiin.

Hyväksytysti suoritettujen peruskurssin, lajikurssin ja kirjallisten kokeiden jälkeen kokelas jatkaa koearvosteluja virallisissa kokeissa

KOE- JA LOPPUARVOSTELUT

Koearvostelu

Käytyään peruskurssin hyväksytysti ja saatuaan tuomarikirjan, kokelas voi aloittaa koearvostelut tottelevaisuuden ja käyttäytymiskokeen osalta. Lajikohtaisia koearvosteluja kokelas voi suorittaa hyväksytysti suoritettujen lajikurssin jälkeen.

Peruskurssin suorittaneen tuomarikokelaan tulee suorittaa vähintään viisi (5) hyväksytyä koearvostelukertaa. Tottelevaisuuden koearvostelujen tulee jakautua siten, että jokaisessa koeluokassa tulee arvosteltavien koirien määräksi vähintään viisi (5). Mikäli yllä ei ole koelajin kohdalla toisin sanottu, lajikohtaisia koearvostelukertoja tulee suorittaa hyväksytysti vähintään viisi, joissa on yhteensä vähintään 15 koiraa, jakautuen lajin kaikkiin luokkiin.

Niissä lajeissa, joissa yhtenä osana on esine-etsintä, kokelaiden on suoritettava osana lajikohtaisia koearvosteluja myös esine-etsinnän koearvostelut niin, että hyväksytyjä koearvostelukertoja tulee vähintään viisi, joissa on yhteensä vähintään 15 koiraa, jakautuen kaikkiin luokkiin. Esine-etsinnän koearvostelut suoritetaan vain yhden maastolajin koearvostelujen yhteydessä.

Käyttäytymiskokeen hyväksytyjä koearvostelukertoja tulee olla vähintään 3, joissa yhteensä vähintään 10 koiraa.

Koearvostelut on tehtävä vähintään kahdelle eri tuomarille.

Tuomarikokelaan tulee suorittaa koearvostelut 3 vuoden kuluessa tuomarikurssista.

Koearvostelukäytäntö:

- Koearvosteluun ilmoittaudutaan ennen koepäivää kokeen vastaavalle tuomarille.
- Kokeesta vastaava tuomari määrää kenelle tuomarille kokelas suorittaa koearvostelun. Yhdessä kokeessa voi yhdellä tuomarilla olla useampi koearvostelija, mutta ei yhtä aikaa samaa koira arvoitelemassa.
- **Etsintäkokeen koearvostelussa kokelaan tulee suorittaa kaikkien maasto-osasuoritusten koearvostelu** (lukuun ottamatta esine-etsintää, mikäli hänellä on jo jonkin kotimaisen lajin arvostelupätevyys).
- Tuomarikokelas ei saa toimia samassa kokeessa koearvostelijana ja koiranohjaajana.
- Kokelaan tulee huolehtia, että hänellä itsellään on arvostelulomakkeita.
- Kokelas suorittaa kirjallisen arvostelun ja laskee ko. kokeen osan loppupisteet.

- Arvostelevan tuomarin tulee suorittaa koesuoritusten valvonta, ohjaus ja arviointi suorituksen kaikilta osin (esim. henkilöetsinnässä ilmaisutilanteessa menevät koiran perässä sekä tuomari että koearvostelija).
- Ennen suullisen arvostelun antamista tuomari merkitsee antamansa arvosanan ja pisteet sekä varmuuden (nimikirjoitus) kokelaan arvostelulomakkeeseen.
- Koearvostelu ei saa kohtuuttomasti hidastaa kokeen kulkua (ei suullista arvostelua kahteen kertaan tms.). Kokelaille on kuitenkin annettava mahdollisuus harjoitella myös suullisen arvostelun antamista.
- Tuomarin on huomioitava, että koearvostelu on myös koulutustilaisuus.
- Kokeesta vastaava tuomari kirjoittaa kokelaan tuomarikirjaan koearvostelun arvosanoina hyväksytty tai hylätty.
- Koearvostelu hylätään, mikäli koearvostelijan arvostelu poikkeaa selvästi arvostelevan tuomarin arvostelusta, eikä kokelas pysty perustelemaan antamaansa arvostelua.
- **Kun kokelas on suorittanut vaaditun määrän koearvosteluja hyväksytysti, tulee hänen ilmoittaa siitä kirjallisesti Palveluskoiraliiton toimistoon.** SPKL:n koe- ja kilpailutoimikunta päättää loppuarvostelutilaisuuksien järjestämisestä.

Loppuarvostelut

Loppuarvostelu suoritetaan Palveluskoiraliiton hallituksen nimeämälle tuomarikollegiolla. Kollegioon nimetään 3 ylituomaria joilla on kyseisen lajin arvostelupätevyys. Vähintään yhden heistä on oltava tuomarikouluttaja. Suojelukoelajien, monidoring-kokeen ja pelastuskoirakoelajien osalta tuomarikouluttajan on oltava lajista vastaava tuomarikouluttaja. Samaan loppuarvostelutilaisuuteen voi osallistua useampia tuomarikokelaita.

Loppuarvostelussa kokelas arvostelee vähintään kolmen (3) koiran suoritukset. Tottelevaisuuden ja käyttäytymiskokeen loppuarvostelua ei voi suorittaa, ennen kuin kokelas on suorittanut jonkin lajikurssin ja siihen sisältyvät koearvostelut hyväksytysti. Suoritettuaan tottelevaisuuden ja käyttäytymiskokeen loppuarvostelun hyväksytysti voi kokelas osallistua lajikohtaisiin loppuarvosteluihin.

Mikäli loppuarvostelua ei hyväksytä, tulee kokelaan suorittaa vähintään kaksi koearvostelukertaa hyväksytysti ennen uutta loppuarvostelua.

KURSSIOHJELMAT

Peruskurssi

- kennelorganisaatio
- palveluskoirakokeiden säännöt
- koe- ja lajiohjeet
- kennelliiton ohjeet
- metsästyslaki (soveltaen)
- ohjeet toimihenkilöistä
- kokeiden järjestämishoje
- tuomarietiikka
- tottelevaisuus
- käyttäytymiskoe
- arvosteluohjeet
- arvostelutekniikka
- käytännön harjoittelu
- arvostelukoe
- kirjallinen koe

Lajikurssit

- lajiohjeet
- lajin kokeenjärjestämishojeet
- lajin arvosteluohjeet
- käytännön harjoittelu
- kirjallinen koe

YLITUOMARIKURSSI (kurssimaksu 50,-)

Ylituomarikurssi sisältää Kennelpiirin aluekouluttajan pitämän ylituomariperuskurssin (1 kurssipäivä, erillinen kennelpiirin perimä kurssimaksu) ja palveluskoirakokeiden ylituomarikurssin (n. 2 kurssipäivää). Palveluskoirakokeiden ylituomarikurssin järjestää Suomen Palveluskoiraliitto. Kurssin pitävät liiton hallituksen määräämät ylituomarit. Palveluskoirakokeiden ylituomarikurssi tulee suorittaa hyväksytysti ennen koelajin loppuarvostelua (kollegio). Kurssille saavat osallistua tuomarikokelaat, jotka ovat suorittaneet tai ilmoittautuneet palveluskoirakoelajien peruskurssille ja täyttävät ylituomarikurssivaatimukset.

Arvosteluoikeuksien palauttaminen

Mikäli tuomari on menettänyt arvosteluoikeutensa jätettyään osallistumatta tuomareiden jatkokoulutustilaisuuteen määräaikana, hänellä on mahdollisuus saada arvosteluoikeus, kun hänen viimeisestä arvostelukerrastaan on kulunut vähemmän kuin 4 vuotta:

- osallistumalla tuomareiden jatkokoulutukseen ja
- suorittamalla liiton hallituksen määräämälle ylituomarille koearvostelu (tottelevaisuus ja maasto-osuus) jostakin koelajista, johon hänellä on ollut arvosteluoikeus.

Kun tuomarin viimeisestä arvostelukerrasta on kulunut yli 4 vuotta, hänen tulee arvosteluoikeuden takaisin saadakseen osallistua tuomarikoulutukseen (peruskurssi + lajikurssit).